

מקור המאמר בזהר פרשת משפטים דף קכב ע"א
העולם נברא ומתקיים על הדין

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֲשֶׁרֵיהֶם
יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לֹא קָרָא לָהֶם כְּקֹדֶשׁ, אֶלָּא
קֹדֶשׁ מִמֶּשׁ, שְׁכַתוּב קֹדֶשׁ
יִשְׂרָאֵל לְה', וּמִשׁוּם כֶּף כָּל
אֲכָלְיוֹ יֵאָשְׁמוּ וְגו'.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה
רָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת
דִּינִים לְיִשְׂרָאֵל אַחֲרַ עֶשֶׂר
הָאֲמִירוֹת? אֶלָּא כֶּף שְׁנֵינּוּ,
מִצַּד הַגְּבוּרָה נִתְּנָה תּוֹרָה
לְיִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם כֶּף צָרִיף
לְתַת שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם כְּדִי
שֶׁהַתּוֹרָה תְּהִיָּה שְׁמוּרָה מִכָּל
צְדָדִיָּה. שָׁאֵמַר רַבִּי אַבָּא
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין הָעוֹלָם
מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל דִּין,
שְׁאֵלְמָלָא הַדִּין לֹא יַעֲמַד,
וּמִשׁוּם כֶּף הָעוֹלָם נִבְרָא בְּדִין
וְהַתְקַיֵּם.

שְׁנֵינּוּ, רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב (ירמיה
כא) דִּינּוּ לַבְּקָר מִשְׁפָּט. וְכִי
לַבְּקָר וְלֹא בְּכָל הַיּוֹם? אֶלָּא
לַבְּקָר, טָרַם שִׁיאֲכָלוּ הַדִּינִים
וְלֹא יִשְׁתּוּ, שְׁכָל מִי שֶׁדִּין אַחֲרַ שְׁאֲכַל וְשִׁתָּה, אֵינּוּ דִּין אֲמַת, שְׁכַתוּב (ויקרא ט) לֹא תֹאכְלוּ

אָמַר רַבִּי אַבָּא, זַכָּאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לָא קָרָא לוֹן כְּקֹדֶשׁ, אֶלָּא קֹדֶשׁ
מִמֶּשׁ, דְּכַתִּיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְי', וּבְגִין כֶּף כָּל
אֲכָלְיוֹ יֵאָשְׁמוּ וְגו'.

תַּאנָּא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָאי קָא חָמָא קְדֻשָּׁא
בְּרִיךְ הוּא, לְמִיָּהב דִּינִין לְיִשְׂרָאֵל, בְּתַר
עֶשֶׂר אֲמִירָן. אֶלָּא הָכִי תַנִּינּוּ, מִסְטָרָא דְגְבוּרָה,
אֲתִיְהִיבַת אֲוִרִיתָא לְיִשְׂרָאֵל. בְּגִינֵי כֶּף, בְּעָא
לְמִיתָן שְׁלָמָא בֵּינֵיהוּ, בְּגִין דְּאֲוִרִיתָא תְּהִיא
נְטוּרָא מִכָּל סְטְרוֹי. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, לֵית עֲלָמָא מִתְקַיֵּמָא, אֶלָּא עַל דִּינָא,
דְּאֵלְמָלָא דִּינָא, לָא מִתְקַיֵּמָא. וּבְגִין כֶּף עֲלָמָא
בְּדִינָא אֲתַבְּרִי, וְאֲתַקְיֵים.

תַּאנָּא, רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב (ירמיה כא) דִּינּוּ לַבְּקָר מִשְׁפָּט.
וְכִי לַבְּקָר, וְלֹא בְּכָל יוֹמָא. אֶלָּא לַבְּקָר,
עַד לֹא יִיכְלוּן דִּינִין, וְלֹא יִשְׁתּוּן, דְּכָל מָאן דְּדָאִין
דִּינָא בְּתַר דְּאֲכַל וְשִׁתָּה, לָאוּ דִּינָא דְקָשׁוּט הוּא,
וְלֹא יִשְׁתּוּ, שְׁכָל מִי שֶׁדִּין אַחֲרַ שְׁאֲכַל וְשִׁתָּה, אֵינּוּ דִּין אֲמַת, שְׁכַתוּב (ויקרא ט) לֹא תֹאכְלוּ

עַל הַדָּם. מַה זֶה עַל הַדָּם?
 אֲזַהְרָה לְדִינִים שְׁלֹא יֵאָכְלוּ
 עַד שְׁדָנִים דִּין. שְׁכַל מִי שֶׁדָּן
 דִּין אַחֵר שְׁאֵכֵל וְשָׂתָה, כָּאֱלוֹ
 חַיִּב אֶת דָּם חֲבָרוֹ לְאַחֵר,
 שְׁהָרִי דָמוֹ מִמֶּשׁ נָתַן לְאַחֵר.
 זֶה בְּמִמוֹן, כָּל שֶׁכֵּן בְּדִינֵי
 נִפְשׁוֹת שְׁצָרִיכִים הַדִּינִים
 לְהִשְׁמַר שְׁלֹא לְדוֹן דִּין אֱלֹא
 קִדְם שְׁאֵכְלוּ וְשָׂתוּ, וְעַל זֶה
 כָּתוּב דִּינוֹ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט,
 וְכָתוּב (יִרְמִיָּה ט) אֲנִי ה' עֹשֶׂה
 חֶסֶד וּמִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה בְּאֶרֶץ כִּי בְּאֱלֹהֵי חֶפְצָתִי נֶאֱמַר יי'.

דְּכַתִּיב, (ויקרא יט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. מֵאֵי עַל הַדָּם.
 אֲזַהְרָה לְדִינֵי, דְלֹא יֵיכְלוּן עַד דְּדִינֵי דִינָא, דְכָל
 מֵאֵן דְּדִאִין דִּינָא בְּתַר דְּאָכִיל וְשָׂתִי, כָּאֱלוֹ חַיִּיב
 דְּמֵא דְחֲבָרִיה לְאַחֵרָא, דְהָא דְמִיָּה מִמֶּשׁ יְהִיב
 לְאַחֵרָא. הֵאִי בְּמִמוֹנָא, כָּל שֶׁכֵּן בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת,
 דְּבָעוּ דִינֵי לְאַסְתְּמָרָא, דְלֹא לְמִדּוֹן דִּינָא אֱלֹא
 קִדְם דְּאֵכְלוּ וְשָׂתוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב דִּינוֹ לְבַקֵּר
 מִשְׁפָּט וְכַתִּיב, (יִרְמִיָּה ט) אֲנִי יי' עֹשֶׂה חֶסֶד וּמִשְׁפָּט
 וְצַדִּיקָה בְּאֶרֶץ כִּי בְּאֱלֹהֵי חֶפְצָתִי נֶאֱמַר יי'.

ספר אור הזהר (עמוד 160)

עט) אין לי הנאה בעולמי אלא בשעה שתלמידי חכמים יושבין ועוסקים ומציצים ומביטים בכבודי ובמעשה מרובה

גם במדרש משלי היה רבי ישמעאל אומר אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה על זה בקש דוד המלך תפלה ותחנונים לפני המקום ואמר הויה בקר תשמע קולי וכתוב בתורה בקר אַעֲרֹךְ לָךְ וְאַצְפָּה בִּנְגַת הַמִּדְרָשׁ דָּוִד הָיָה מִתְפַּלֵּל עַל יוֹם הַדִּין לְעֵתִיד וְאָמַר אַעֲרֹךְ לְפָנַי כָּל לְמוֹדֵי מִי שֵׁשׁ וְכו'... צִפִּית בְּמִרְכָּבָה צִפִּית בְּגִאוֹה שְׁלִי שְׁאִין לִי הַנְּאִה בְּעוֹלְמֵי אֱלֹא בְּשַׁעַה שְׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִים וּמְצִיצִים וּמְבִיטִים בְּכַבּוּדִי וּבְמַעֲשֵׂה מִרְכָּבָה וְהוֹגִים הַמּוֹן הַלְמוּד הַזֶּה כִּסָּא הַכְּבוֹד הַאִיךְ הוּא עוֹמֵד רְגֵל אַחַד מַה הוּא מְשַׁמֵּשׁת רְגֵל שְׁנָיָה מַה הוּא מְשַׁמֵּשׁת כּו' זְהוּ הַדְרִי זְהוּ גְדֻלְתִּי זְהוּ יְפִי שְׁבָנִי מְכִירִין אֶת כְּבוֹדִי וְזֶה שְׁאָמַר דָּוִד מַה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךְ הוֹיָה כְּלָם בְּחֻכְמָה עֲשִׂית מִכָּאֵן הָיָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אֹמֵר אֲשֶׁרִי תַלְמִיד חָכֵם שְׁמִשְׁמַר תּוֹרָתוֹ וְלְמוֹדוֹ בִּירוֹ כְּדֵי שִׁיחִיָּה לוֹ שְׂתַחֲוֹן פִּיה לְהַשִּׁיב לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַדִּין לְכֹךְ אֵרַח לְחַיִּים שׁוֹמֵר מוֹסֵר רוּצָה לֹמֵר שִׁיחָא שְׁמוּרָה בְּלִבּוֹ מַה שֵׁשִׁיב לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם אֵינּוּ יוֹדֵעַ לְהַשִּׁיב אוי לאותה חרפה אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה ועל צדיקים הוא אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו הם מתגברים להשיב ונאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא עד כאן.

יצא לנו מגדון דין מהמדרש, שמצוה גדולה לעסוק בחכמה הזאת שאין נחת רוח מלפני הקדוש ברוך הוא יותר כי אם לעסוק בחכמה הזאת לשלמות נפשו ואם לאו יענש מי שיכול למדבר ולא אדביק הוא גדון על זה ומכרח להתנגלגל על כל פנים על זה נאמר אשרי אדם מצא חכמה ויפיק תבונה. ויש אנשים גדולים וחשובים בדרגה חכמים ונבונים בעיניהם למסיד שקר בטענותיהם המזיפות נפת תטפנה שפתי זרה ראמות לאויל חכמות בשער לא יפתח פיהו, ויורה התר לעצמו ואמר עדין לא מלאתי כרסי לחם ובשר בגמרות ובפוסקים עד שהעני הזה כל ימיו לא יספיקוהו ללמד אפלו קצת ממנו כל שימלא בטנו שיאכל מהחכמה הזאת על השבע ובוה העני זה נפטר לו לבית עולמו ובין חכמה בסומא שלא ראה אורה מעולם ודומה לעטלף שמעיד שראה אור גדול וידוע לכל שלא זכה לאור מעולם ונעלמת מעיניהם למה ספר תורה נפסלת בחסרון אות אחת או מלואים וחסרות תגין אותיות גדולות וקטנות וכו'.

(ויקהל משה דף ה')